

Mai Kivelä vas ym.

Keskustelualoite Gazan sodasta

Eduskunnan puhemiehelle

Gazan sota on jatkunut jo yli vuoden. Hamas hyökkäsi Israeliin 7.10.2023, tappoi yli 1 100 ihmistä ja otti yli 200 panttivankia. Hamasin järkyttävä terrorihyökkäys on tuomittu laajasti maailmalla, ja panttivankien vapauttamista on vaadittu hyvin painokkaasti. Hyökkäyksen jälkeen Israeliin julistettiin sotatila. Seuraavana päivänä Israel aloitti ilmaiskut Gazaan, ja 27.10. Israelin armeija teki maahyökkäyksen. Israelin sotilaalliset toimet Gazassa ovat jatkuneet siitä saakka, ja aktiiviset sotatoimet jatkuvat edelleen. Suomen pitkäaikaisena kantana on ollut tukea Israelin ja Palestiinan tasavertaisten neuvotteluiden avulla aikaansaatavaa kahden valtion ratkaisua.

Gazan sota on poikkeuksellisen raaka, ja siitä on tullut siviilien painajainen. Gazassa arvioidaan kuolleen yli 42 000 ihmistä, joista noin 70 prosenttia on lapsia ja naisia. YK:n lastenjärjestö Unicefin mukaan Gaza on maailman vaarallisin paikka lapsille. Humanitaarinen tilanne on katastrofaalinen. Humanitaarista apua ei saada toimitettua Gazaan riittävästi, ja olosuhteet humanitaariselle työlle ovat äärimmäiset. Humanitaarisia työntekijöitä on kuollut yli 270. Lähes yhdeksän kymmenestä gazalaisesta on joutunut jättämään kotinsa, ja valtaosa alueen infrastruktuurista on tuhottu. Juomavedestä, ruuasta, lääkkeistä ja kaikista perustarvikkeista on huutava pula. Terveyssektorin tilanne on kriittinen. Gazassa ei ole turvallista aluetta. Yli 1,7 miljoonaa ihmistä on pakkautunut Israelin osoittamalle niin kutsutulle turva-alueelle Al Mawasissa Gazassa. YK:n mukaan 86 prosenttia Gazasta on Israelin evakointimääräysten kohteena. Gazan noin 2,23 miljoonan ihmisen väestö kärsii akuutista ruokaturvattomuudesta, ja lisäksi puolta väestöstä uhkaa suoranainen nälänhätä.

YK:n alainen kansainvälinen tuomioistuin (ICJ) antoi 26.1.2024 välipäätöksen Etelä-Afrikan Israelia vastaan laatimassa kanteessa, jonka mukaan Israel rikkoo Gazassa joukkotuhonnan ehkäisyä ja rankaisemista koskevaa yleissopimusta. Tuomioistuin katsoo päätöksessään, että Israelin toimet Gazassa saattavat täyttää kansanmurhan määritelmän. Samalla se vaati Israelia panemaan toimeen kaikki käytettävissään olevat keinot kansanmurhan estämiseksi Gazassa sekä estämään ja rankaisemaan yllytyksen kansanmurhaan. Tuomioistuin määräsi Israelin myös huolehtimaan siviilien suojelemisesta ja varmistamaan humanitaarisen avun perillepääsyn. Päätös asettaa myös muille YK:n joukkotuhontaa koskevan yleissopimuksen osapuolille velvollisuuden estää ja olla tukematta mahdollista kansanmurhaa. Tämä koskee siis myös Suomea, joka liittyi sopimukseen vuonna 1959.

ICJ julkaisi lisäksi 19.7.2024 neuvoa antavan lausunnon, jossa se muun muassa totesi Israelin vuodesta 1967 jatkuneen Palestiinalaisalueen miehityksen olevan laitton ja velvoitti Israelin lopettamaan läsnäolonsa alueella mahdollisimman nopeasti. Lisäksi tuomioistuin määräsi, että YK:n

Keskustelualoite KA 31/2024 vp

ja erityisesti lausuntoa pyytäneen yleiskokouksen sekä turvallisuusneuvoston tulisi harkita toimia, joilla Israelin laitton läsnäolo Palestiinalaisalueella saadaan päättymään mahdollisimman nopeasti. Palestiinalaisten esittelemä päätöslauselma ICJ:n neuvoa antavan lausunnon toimeenpanosta hyväksyttiin 18.9.2024 käydyssä äänestyksessä. Tuloksena oli 124 puolesta, 14 vastaan ja 43 pidättäytyi. EU:n jäsenvaltioista 13 mukaan lukien Suomi äänesti puolesta, 12 pidättäytyi ja kaksi maata äänesti vastaan.

Samaan aikaa myös Israelin miehittämän Länsirannan turvallisuus- ja ihmisoikeustilanne on huonontunut monin tavoin. YK on varoittanut, että tilanne alueella voi eskaloitua, kun maailman huomio on kohdistunut Gazaan. Israel lisäksi on—syyskuussa merkittävästi sotilaallista toimintaansa pohjoisella Länsirannalla. Kansainvälisen oikeuden mukaan kaikki siirtokunnat Länsirannalla ja Itä-Jerusalemossa ovat laittomia. Tästä huolimatta siirtokuntien rakentaminen jatkuu ennätysvauhtia. Israelilaisten siviilien väkivalta palestiinalaisia kohtaan sekä palestiinalaisväestön pakkosiirrot ovat lisääntyneet jyrkästi. Palestiinalaisia on 7.10.2023 jälkeen kuollut Länsirannalla noin 693, joista yli 150 on lapsia. Lisäksi riski väkivallattomuuteen sitoutuneen palestiinalaishallinnon romahtamisesta on merkittävä ja se saattaisi johtaa hallitsemattomaan tilanteeseen Länsirannalla. Palestiinalaishallinnon taloudellista tilannetta vaikeuttaa merkittävällä tavalla myös se, että Israel ei ole maksanut sille keräämiänsä palestiinalaishallinnolle kuuluvia tulli- ja verotuloja.

Gazan tilanne on myös jo eskaloitunut alueellisesti. Mikäli alueella syntyisi laajempi sota, olisi sillä vakavia seurauksia usean alueen maan vakaudelle. Uusin ja vakava käänne on Israelin 1.10. aloittama maahyökkäys Etelä-Libanoniin. Israel aloitti jo syyskuun viimeisellä viikolla mittavat sotilaalliset iskut Etelä-Libanoniin, Bekaanlaaksoon ja Hizbollahin kohteisiin Beirutissa. Israel surmasi Hizbollahin pitkäaikaisen johtajan Hassan Nasrallahin ilmaiskulla Beirutissa 28.9., minkä lisäksi se on heikentänyt merkittävällä tavalla Hizbollahin johtoa, aseistusta ja kommunikatiivitehtyksiä. Israelin sotilaallisilla toimilla Libanonissa on ollut merkittäviä humanitaarisia vaikutuksia. Maan sisällä siirtymään joutuneita on nyt lähes miljoona.

YK:n rauhanturvaoperaatio UNIFIL on syyttänyt Israelia aseimensa tahallista ampumisesta Etelä-Libanonissa. Ainakin viisi YK:n rauhanturvaajaa on haavoittunut Israelin asevoimien tulituksessa. Israelin pääministeri Benjamin Netanjahu on myös vaatinut, että YK:n rauhanturvaajat poistuvat välittömästi Etelä-Libanonista. YK:n turvallisuusneuvosto on ilmaissut vakavan huolensa rauhanturvaajien joutumisesta tulituksen kohteeksi. YK:n UNIFIL-rauhanturvajoukot toimivat alueella YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselmaan perustuvalla mandaatilla.

Tilanne on erittäin jännittynyt myös laajemmin Lähi-idän alueella. Iran teki 2.10. Israeliin hyökkäyksen, jossa se käytti lähes 200 ballistista ohjusta. Iranin mukaan hyökkäys oli kosto muun muassa Nasrallahin ja Hamas-johtaja Ismael Haniyehin kuolemista. Myös Irakista ja Syyriasta on ammuttu raketteja Israeliin, ja Israel on tehnyt säännöllisesti ilmaiskuja Syyriaan. Lisäksi Jemenistä käsin toimivien huthikapinallisten iskut Punaisenmeren laivaliikenteeseen ovat jatkuneet. Huthit ovat tehneet myös ohjus- ja drooni-iskuja Israeliin, ja Israelin ilmavoimat teki 29.9. ilmaiskuja huthien kohteisiin Länsi-Jemenissä.

Gazassa tarvitaan kipeästi pysyvää tulitaukoa ja humanitaarisen avun rajoittamatonta pääsyä. Lisäksi Gazan sodan laajeneminen alueella laajemmaksi sodaksi on tärkeää saada estettyä.

Keskustelualoite KA 31/2024 vp

Eduskunta ei ole vielä käynyt Gazan sodasta keskustelua, vaikka sotaa on jatkunut jo vuoden. On tärkeää, että eduskunta keskustelee Suomen roolista pysyvän tulitauon aikaansaamiseksi ja siitä, miten Suomi voi tukea Gazan katastrofaalista humanitaarista tilannetta paremmin.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta käy ajankohtaiskeskustelun Gazan sodasta.

Keskustelualoite KA 31/2024 vp

Helsingissä 7.11.2024

Mai Kivelä vas
Pinja Perholehto sd
Helena Marttila sd
Jenni Pitko vihr
Pia Lohikoski vas
Veronika Honkasalo vas
Laura Meriluoto vas
Johannes Yrttiaho vas
Aino-Kaisa Pekonen vas
Anna Kontula vas
Timo Furuholm vas
Jessi Jokelainen vas
Minja Koskela vas
Hanna Holopainen vihr
Atte Harjanne vihr
Bella Forsgrén vihr
Tiina Elo vihr
Inka Hopsu vihr
Krista Mikkonen vihr
Elisa Gebhard sd
Tuula Haatainen sd
Miapetra Kumpula-Natri sd
Jani Kokko sd
Johan Kvarnström sd
Niina Malm sd
Riitta Mäkinen sd
Pia Hiltunen sd
Nasima Razmyar sd
Kimmo Kiljunen sd
Hanna Kosonen kesk
Johannes Koskinen sd
Aki Lindén sd
Matias Mäkynen sd
Oras Tynkkynen vihr
Sofia Virta vihr
Timo Harakka sd
Lauri Lyly sd
Ilmari Nurminen sd